



Posvet „Izzivi študentov z disleksijo in specifičnimi učnimi težavami v študijskem procesu“

Analiza ankete

Študenti s posebnimi potrebami, posebnimi pravicami in študenti tujci na višjih strokovnih šolah

mag. Branka Jarc Kovačič in Branka Balantič,
Šolski center Kranj, Višja strokovna šola



Projektna skupina in namen raziskave

Projektna skupina

Vodja: Alenka Pečnik Kranjec, SIC Brežice; Višja strokovna šola

Člani: Hermina Vučajnk Šarić, SIC Brežice, Višja strokovna šola
dr. Anita Goltnik Urnaut, ŠC Ravne, Višja strokovna šola
dr. Mateja Colarič Bajc, Grm Novo mesto
mag. Nataša Novak Ipavec, ŠCPET, Višja strokovna šola
mag. Tanja Gregorec, BIC Ljubljana, Višja strokovna šola
mag. Branka Jarc Kovačič, ŠC Kranj, Višja strokovna šola
Branka Balantič, ŠC Kranj, Višja strokovna šola

Namen:

Pregled stanja in praks vključevanja študentov s posebnimi potrebami, posebnimi pravicami in študentov tujcev v višješolski študijski proces v obdobju 2020-2025.



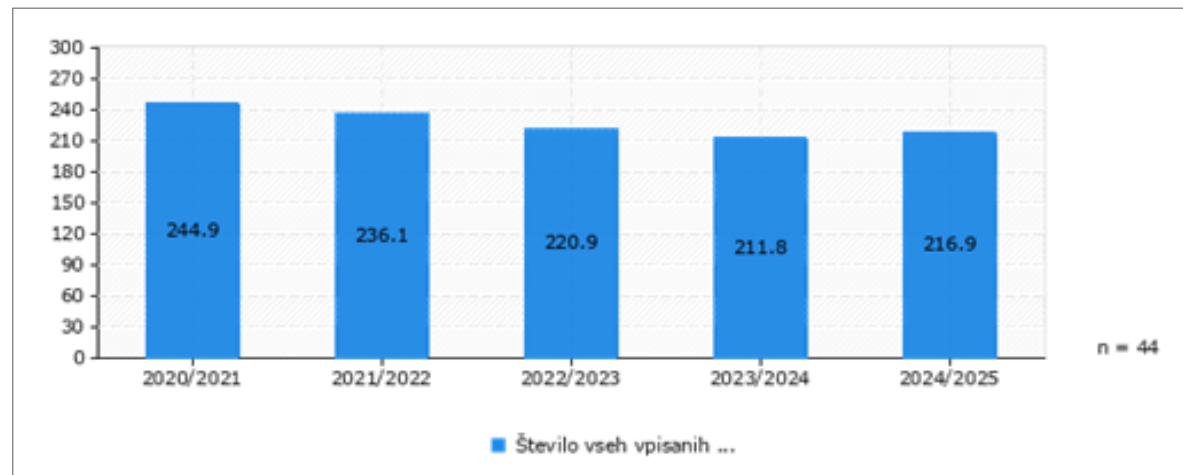
- **Anketno orodje:** 1KA
- **Trajanje anketiranja:** 26. 3. – 18. 4. 2025
- **Ciljna skupina:** vse višje strokovne šole v Sloveniji (ravnatelji, direktorji)
- **Tip vprašanj:** kvantitativna in odprta (opisna), tematski sklopi
- **Obdelava podatkov:**
 - Osnovne statistične metode (aritmetična sredina na šolo)
 - Vsebinska analiza odprtih odgovorov

Odzivnost:

- Začetih anket: 72 (66,7 %)
- Popolnoma izpolnjenih: 31 (43,1 %)
- Pokritost: najmanj en popoln odgovor iz 64,6 % šol

Ključni rezultati po vsebinskih sklopih (1/12)

Trend števila vpisanih študentov (povprečje vseh šol, ki so izpolnile anketo)



Ključni rezultati po vsebinskih sklopih (2/12)

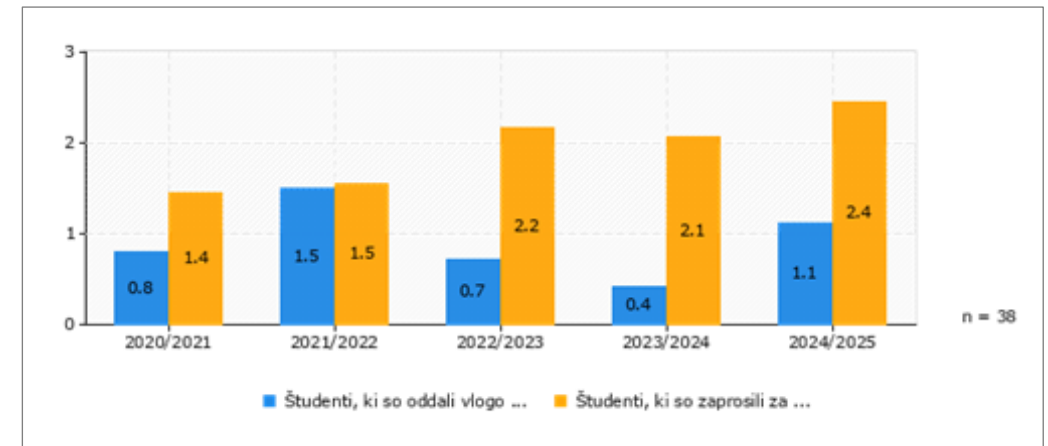
Študenti s posebnimi potrebami glede na obdobje oddaje vloge (povprečje na šolo, 2020–2025)

Oddali vlogo ob prijavi na študij:

- Vrednosti nihajo (0,8 → 1,5 → 0,7 → 0,4 → 1,1), najnižja v letu 2023/2024.
- Delež prijav ob vpisu je nižji in manj stabilen kot v kasnejših obdobjih.

Zaprosili ob vpisu ali med študijem:

- Konsistentna rast (1,4 → 2,4), zlasti med 2021/2022 in 2022/2023.
- Ob koncu obdobja kar dvojno višji delež kot ob prijavi.



Ključni rezultati po vsebinskih sklopih (3/12)

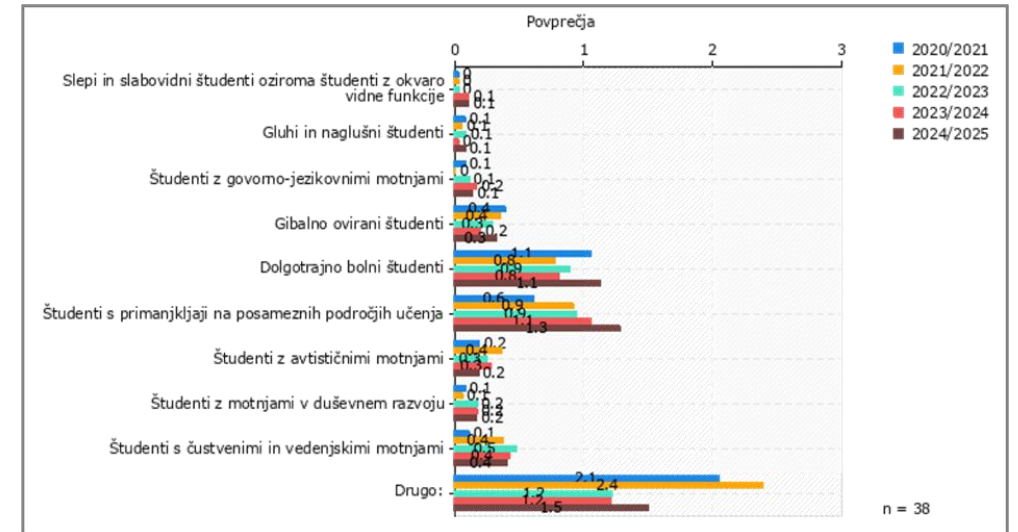
Skupine študentov s posebnimi potrebami z individualizirano podporo (povprečje na šolo, 2020–2025)

Najpogosteje vključene skupine:

- Dolgotrajno bolni študenti (vrednosti med 0,8 in 1,2)
- Študenti s primanjkljaji na posameznih področjih učenja (stalna rast z 0,6 na 1,3)
- Najvišje skupno povprečje kategorija »Drugo« (1,3–2,4)
→ raznolikost primerov, ki ne sodijo v standardne klasifikacije.

Manj pogosto vključene skupine:

- Študenti s čustvenimi in vedenjskimi motnjami – do 0,5
- Študenti z avtističnimi motnjami ali motnjami v duševnem razvoju – do 0,4
- Slepi/slabovidni, gluhi/naglušni, gibalno ovirani, študenti z govorno-jezikovnimi motnjami – večinoma pod 0,2



Šole prepoznajo kompleksnost stanja posameznih študentov, saj en študent lahko spada v več skupin hkrati.

Ključni rezultati po vsebinskih sklopih (4/12)

Skupine študentov s posebnimi pravicami (povprečje na šolo, 2020–2025)

Najpogostejša skupina:

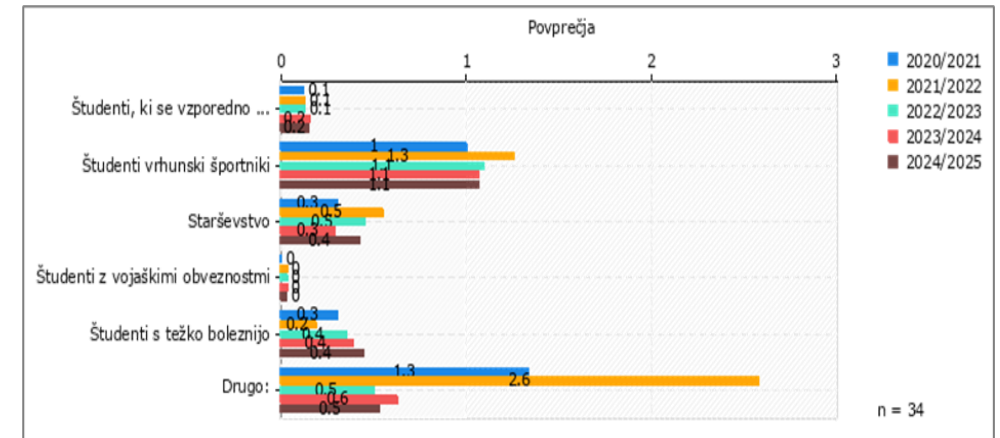
- Vrhunski športniki (povprečje 1,0–1,3 na šolo, stabilen trend v vseh letih)

Močna nihanja pri kategoriji „Drugo“:

- Izstopa leto 2022/2023 (skok na 2,6), nato ponovno padec

Posamezne skupine z nižjimi vrednostmi:

- Starševstvo: med 0,3 in 0,6, brez jasnega trenda
- Študenti s težko boleznijo: rahla rast iz 0,3 na 0,5
- Vzporedno izobraževanje: nizke in stabilne vrednosti (0,1–0,2)
- Vojaške obveznosti: v vseh letih ni zaznanih primerov (0,0)



Ključni rezultati po vsebinskih sklopih (5/12)

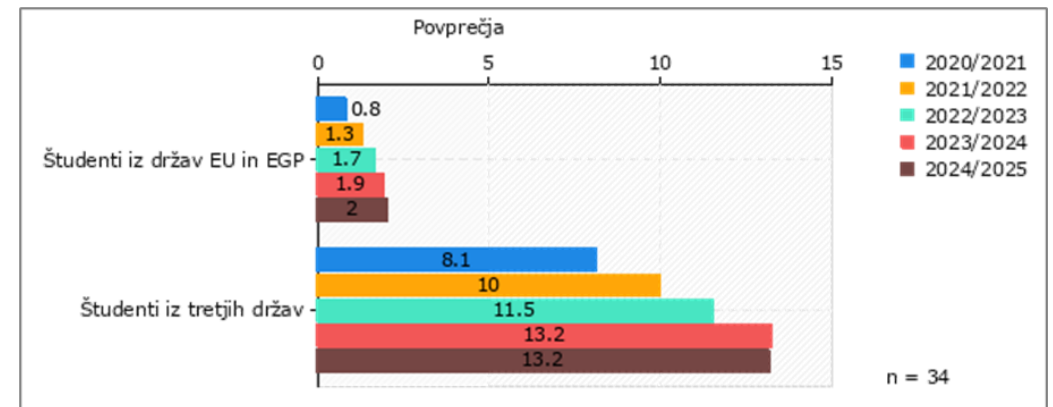
Vpis tujih študentov na višje strokovne šole (povprečje na šolo, 2020–2025)

Študenti iz EU/EGP:

- Vrednosti naraščajo z 0,8 na 2,0.
- Postopen, a skromen porast, brez večjih nihanj.

Študenti iz tretjih držav:

- Izrazita rast z 8,1 (2020/2021) na 13,2 (2023/2024), nato stabilizacija.
- V letih 2023/2024 in 2024/2025 je število konstantno.



Ključni rezultati po vsebinskih sklopih (6/12)

Pogostost izvajanja prilagoditev pri študiju

Najpogosteje izvajane prilagoditve ($\leq 1,5$ → med „vedno“ in „občasno“):

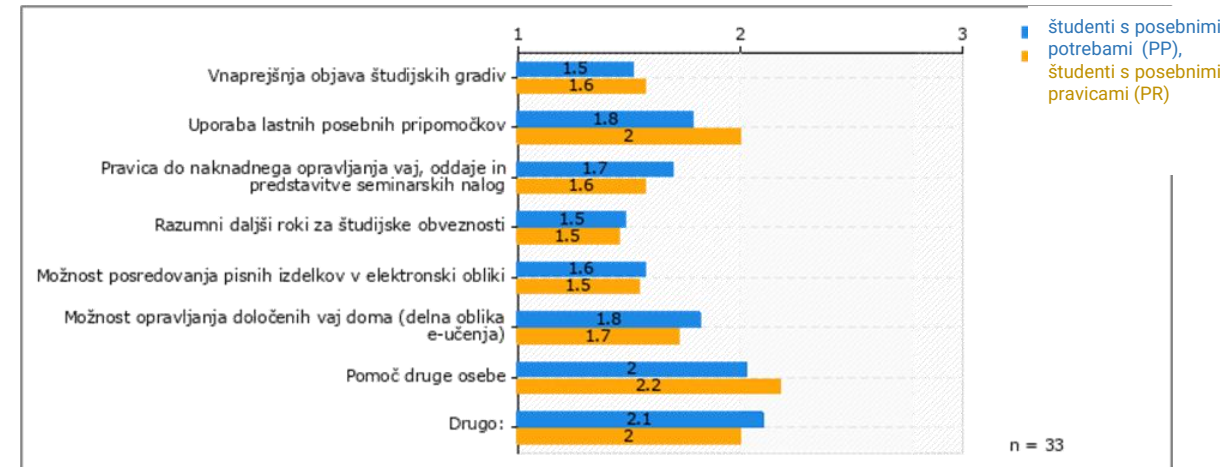
- Vnaprejšnja objava študijskih gradiv (PP: 1,5 | PR: 1,6)
- Možnost posredovanja pisnih izdelkov v e-obliki (PP: 1,6 | PR: 1,5)
- Razumno daljši roki za študijske obveznosti (PP: 1,5 | PR: 1,5)

Srednje pogosto izvajane (1,6–1,9 → „občasno“):

- Možnost opravljanja določenih vaj doma (PP: 1,8 | PR: 1,7)

Manj pogosto izvajane ($\geq 2,0$ → bližje »šola ne omogoča«):

- Uporaba posebnih pripomočkov (PP: 1,8 | PR: 2,0)
- Pomoč druge osebe (PP: 2,1 | PR: 2,0)



Opomba: Šole so pogostost izvajanja posamezne prilagoditve ocenjevale na lestvici:
1 = Vedno, 2 = Občasno, 3 = Šola ne omogoča.
Povprečna vrednost je izračunana kot aritmetična sredina vseh odgovorov med šolami.

Ključni rezultati po vsebinskih sklopih (7/12)

Pogostost izvajanja prilagoditev pri preverjanju in ocenjevanju znanja

Najpogosteje izvajane prilagoditve ($\leq 1,5 \rightarrow$ bližje »vedno«):

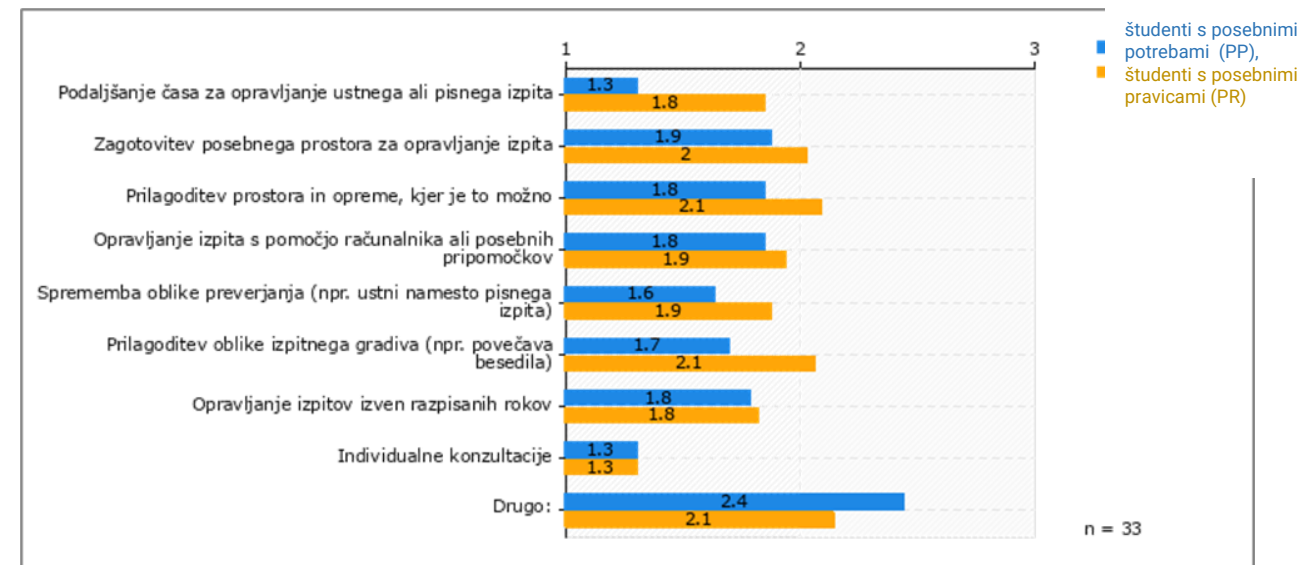
- Individualne konzultacije (PP: 1,3 | PR: 1,3)
- Podaljšanje časa pri izpitu (PP: 1,3 | PR: 1,8)

Srednje pogosto (1,6–1,9 \rightarrow »občasno«):

- Sprememba oblike izpita (PP: 1,6 | PR: 1,9)
- Izpit izven razpisanega roka (PP: 1,8 | PR: 1,8)
- Opravljanje izpita z računalnikom (PP: 1,8 | PR: 1,9)
- Prilagoditev prostora in opreme (PP: 1,8 | PR: 2,1)

Manj pogosto ($\geq 2,0 \rightarrow$ med »občasno« in »šola ne omogoča«):

- Prilagoditev gradiv (PP: 1,7 | PR: 2,1)
- Zagotavljanje posebnega prostora (PP: 1,9 | PR: 2,0)



Opomba: Šole so pogostost izvajanja posamezne prilagoditve ocenjevale na lestvici: 1 = Vedno, 2 = Občasno, 3 = Šola ne omogoča. Povprečna vrednost je izračunana kot aritmetična sredina vseh odgovorov med šolami.

Ključni rezultati po vsebinskih sklopih (8/12)

Pogostost izvajanja prilagoditev pri praktičnem izobraževanju

Najpogosteje izvajane prilagoditve ($\leq 1,9$ → bližje „občasno“):

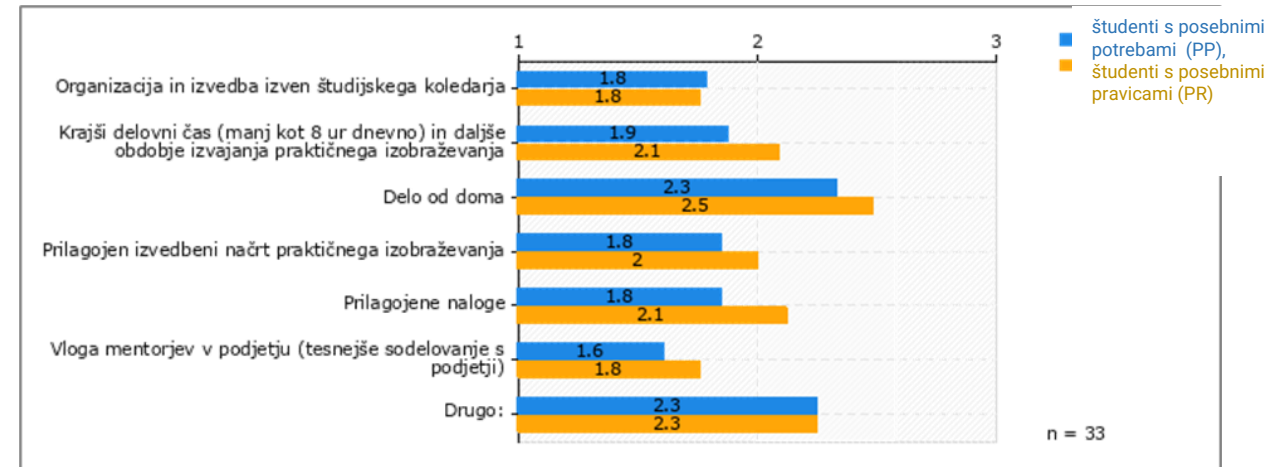
- Vloga mentorjev in nosilcev (PP: 1,6 | PR: 1,8)
- Organizacija in izvedba izven študijskega koledarja (PP: 1,8 | PR: 1,8)
- Prilagojen izvedbeni načrt PRI (PP: 1,8 | PR: 2,0)
- Prilagojene naloge (PP: 1,8 | PR: 2,1)

Srednje pogosto izvajane (2,0–2,3 → “občasno”)

- Krajši delovni čas / daljše obdobje trajanja (PP: 1,9 | PR: 2,1)

Manj pogosto izvajane ($\geq 2,3$ → med „občasno“ in „šola ne omogoča“):

- Delo od doma (PP: 2,3 | PR: 2,5)



Opomba: Šole so pogostost izvajanja posamezne prilagoditve ocenjevale na lestvici:
1 = Vedno, 2 = Občasno, 3 = Šola ne omogoča.
Povprečna vrednost je izračunana kot aritmetična sredina vseh odgovorov med šolami.

Ključni rezultati po vsebinskih sklopih (9/12)

Pogostost izvajanja prilagoditev za študente tujce (deleži odgovorov šol)

Najpogosteje izvajane prilagoditve (več kot 50 % "vedno"):

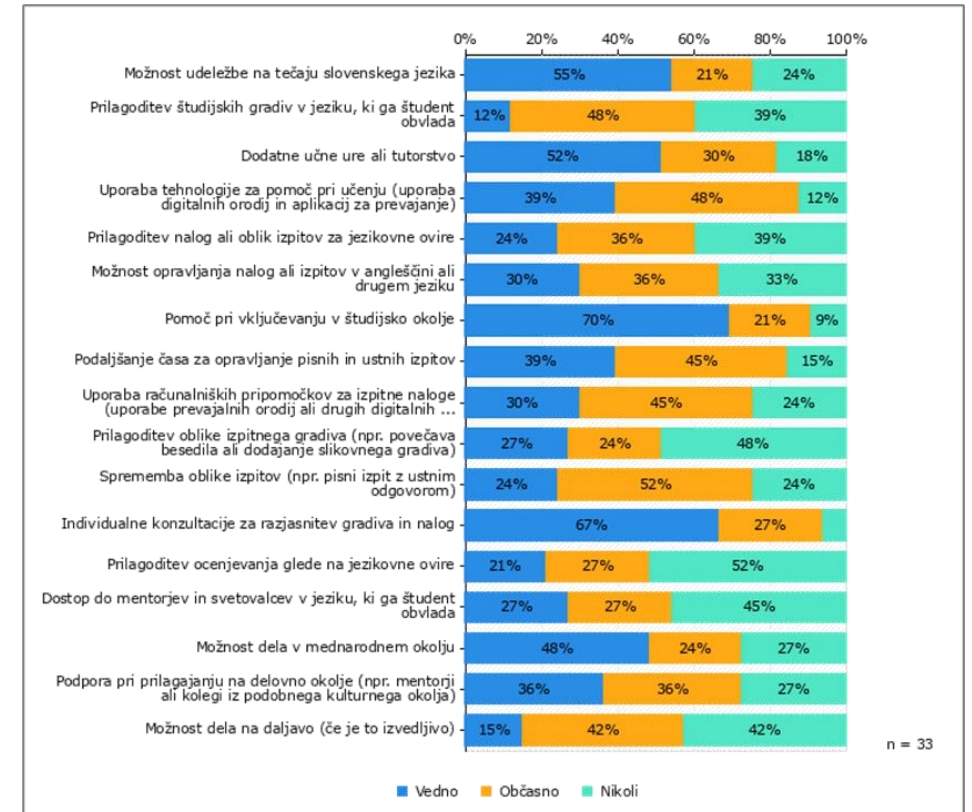
- Pomoč pri vključevanju v študijsko okolje – 70 %
- Individualne konzultacije – 67 %
- Tečaj slovenskega jezika – 55 %
- Dodatne učne ure ali tutorstvo – 52 %

Srednje pogosto izvajane (večinoma "občasno"):

- Sprememba oblike izpita (pisni v ustni) – 52 %
- Prilagoditev gradiv v študentovem jeziku – 48 %
- Digitalna orodja za prevajanje – 48 %
- Podaljšan čas pri izpitih – 45 %
- Možnost dela na daljavo (če je možno) – 42 %

Najmanj pogosto izvajane (pogosto „nikoli“):

- Prilagoditev ocenjevanja zaradi jezikovnih ovir – 52 %
- Prilagoditev izpitnega gradiva – 48 %
- Dostop do mentorjev v jeziku, ki ga študent obvlada – 45 %
- Delo na daljavo – 42 %



Ključni rezultati po vsebinskih sklopih (10/12)

Najpogostejši izzivi pri delu s študenti s PP, PR in tujci

Najpogosteje izpostavljena izziva ("1 – največji izziv"):

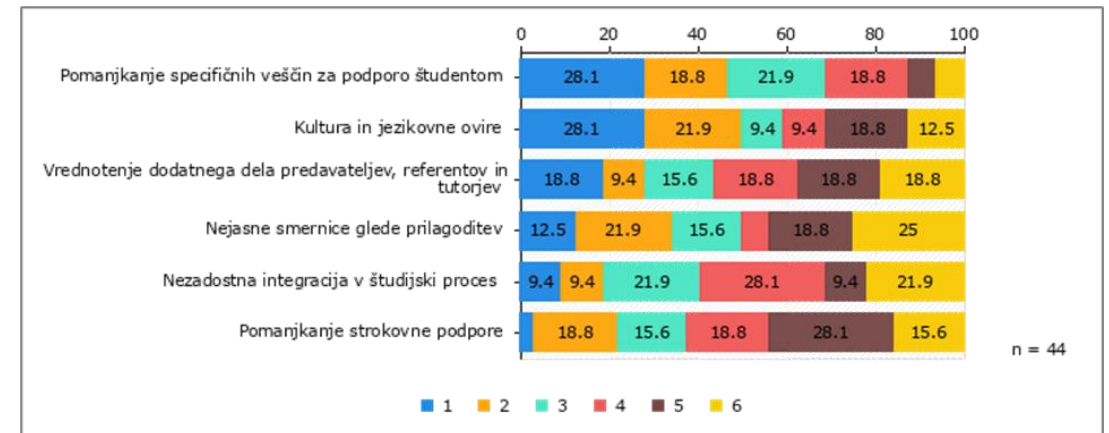
- Pomanjkanje specifičnih veščin – 28,1 %
- Kultura in jezikovne ovire – 28,1 %

Zmerno pogosti izzivi (bolj razpršeno ocenjeni):

- Nejasne smernice glede prilagoditev – pogosto razvrščene na sredino lestvice (2.–4. mesto)
- Vrednotenje dodatnega dela strokovnih delavcev in predavateljev – ni pogosto označen kot največji izziv, a se večkrat pojavlja med 3.–6. mestom

Najmanj izpostavljena izziva (označena kot 5 ali 6):

- Pomanjkanje strokovne podpore – 25 % kot najmanjši izziv
- Slaba integracija v študijski proces – pogosto označen kot 4., 5. ali 6. po pomembnosti



Ključni rezultati po vsebinskih sklopih (11/12)

Ukrepanje šol ob zaznavi potreb po prilagoditvah brez oddane vloge študenta

Najpogostejši pristop:

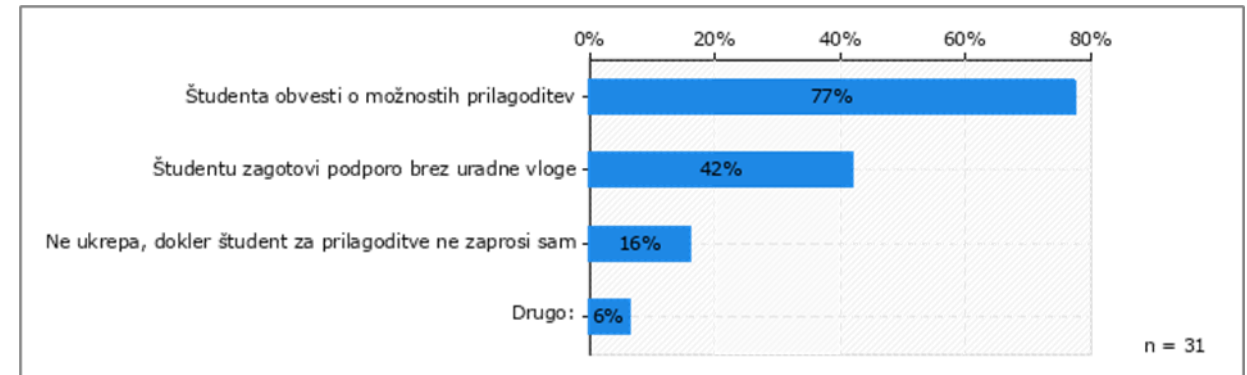
- Šola študenta obvesti o možnosti prilagoditev – 77 % šol

Pomembna dopolnilna praksa:

- Šola nudi podporo tudi brez uradne vloge – 42 % šol

Manj pogosti ali pasivni pristopi:

- Šola ne ukrepa, dokler študent ne odda vloge – 16 % šol
- Drugo (npr. tutorstvo, mentorski pristop) – 6 % šol



Dodatna opažanja in predlogi šol glede študentov s PP, PR in tujcev (analiza odprtih odgovorov)

Enakopravna obravnava in individualni pristop:

- Šole pogosto poudarjajo, da vse študente obravnavajo enako, ne glede na posebnosti.
- Velik poudarek na tutorstvu in osebnemu odnosu, ki se izkazujeta kot najpomembnejša oblika podpore.
- V izjemnih primerih se prilagoditve uvedejo z nadomestnimi obveznostmi.

Izzivi pri vnosu odgovorov v anketo:

- Nekatere šole so pogrešale možnost označitve, da prilagoditev ni bila potrebna, čeprav je bil študent formalno upravičen.

Jezikovne ovire pri tujcih:

- Veliko šol poroča, da jezik predstavlja največjo oviro, predvsem pri študentih iz tretjih držav.
- Predlogi vključujejo: osnovno znanje slovenščine pred vpisom, dodatno leto za učenje jezika, ali zakonski minimum znanja.
- Šole opažajo, da se nekateri tujci nočejo učiti jezika, ker ne nameravajo ostati v Sloveniji.

Pomanjkanje systemske podpore:

- Izpostavljena je odsotnost jasnih smernic za dopustne prilagoditve.
- Pogosti so pritiski staršev, ki zahtevajo vedno več prilagoditev.
- Manjka tudi zagotovljen vir financiranja in strokovna podpora za delo z ranljivimi skupinami.

Pozitivni predlogi in rešitve:

- Digitalna evidenca prilagoditev, nalaganje odločb, beleženje opomb, in boljši dostop do dokumentacije.
- Poudarjena potreba po strokovnem izobraževanju predavateljev in dostopu do specialistov (psihologi, svetovalci, pedagogi).

Rast deleža študentov iz ranljivih skupin:

- Kljub splošnemu upadu vpisa se povečuje delež študentov s posebnimi potrebami, posebnimi pravicami in tujcev – zlasti iz tretjih držav.

Prilagoditve so pogosto občasne in nesistematične:

- Najpogosteje se izvajajo individualne konzultacije, podaljšan čas in delo od doma.
- Številne pomembne oblike podpore (npr. prilagoditev gradiv, mentorstvo) so prisotne le izjemoma.

Velike razlike med šolami in skupinami:

- Prilagoditve so pogostejše pri študentih s posebnimi potrebami kot pri študentih s posebnimi pravicami.
- Tujci pogosto naletijo na jezikovne ovire, šole pa pogosto nimajo dostopa do gradiv in mentorjev v tujem jeziku.

Jezik kot ključna ovira pri vključevanju tujcev:

- Predlogi vključujejo osnovno znanje slovenščine pred vpisom, dodatno leto za jezikovno pripravo in dostop do tečajev.

Izzivi zaposlenih:

- Največji izzivi so pomanjkanje specifičnih veščin ter jezikovne in kulturne razlike.
- Pomanjkanje strokovne podpore ni vedno prepoznano kot ključen problem, a vpliva na kakovost izvedbe.

Ukrepi brez vloge so odvisni od iniciative:

- Večina šol obvesti študenta o možnostih prilagoditev, a le del jih nudi podporo tudi brez uradne prošnje.

Pozitivne prakse temeljijo na osebni pristopu:

- Tutorstvo, pogovor in razumevanje potreb posameznikov se izkazujejo kot najučinkovitejše oblike podpore.
- V ospredju so male šole, ki težave rešujejo prožno in sproti.

Priporočila (1/2)

1. Vzpostavitev enotnega sistema za beleženje prilagoditev:

- Digitalna evidenca z možnostjo vpisa odločb, opomb in načrtov, dostopna vsem relevantnim strokovnim sodelavcem.

2. Okrepitev jezikovne podpore za študente tujce:

- Obvezni začetni tečaji slovenščine, dodatno leto za jezikovno pripravo, podpora pri razumevanju ključnih navodil.

3. Jasne in izvedljive nacionalne smernice:

- Določitev, katere prilagoditve so nujne in katere dopustne.

4. Redna strokovna usposabljanja zaposlenih:

- Tematike: delo z disleksijo, avtizmom, medkulturna komunikacija, prilagajanje gradiv in preverjanja znanja.

5. Formalizacija tutorstva in mentorstva:

- Uvedba formalnih tutorjev za ranljive skupine, priznanje njihovega dela pti napredovanju ali preko dodatnega vrednotenja.

6. Dostop do strokovne podpore:

- Vključitev specialnih pedagogov, psihologov ali svetovalcev v podporo študentom in zaposlenim.

7. Povečanje ozaveščenosti in zmanjševanje stigme:

- Obveščanje ob vpisu, vključevanje vsebin v uvodne dneve, ustvarjanje varnega okolja za iskanje pomoči.

8. Zagotovitev stabilnega vira financiranja:

- Podpora šolam pri izvajanju prilagoditev, razvoju gradiv in krepitvi kadrovskih zmogljivosti.

Ključna sporočila

- **Dostopnost do izobraževanja** pomeni zagotavljanje **pogojev**, ki omogočajo **uspešno vključevanje vseh študentov**, ne glede na njihove **osebne okoliščine**.
- Vzpostavitev **vključujočega okolja** zahteva povezovanje **systemske rešitve**, jasno **definiranih postopkov** ter **osebne, strokovno podprtega pristopa**.
- Uspešno prilagajanje temelji na **usposobljenih strokovnih delavcih**, **učinkoviti komunikaciji** in **dostopu do ustreznih virov in informacij**.
- Vsaka višja strokovna šola ima **možnost in odgovornost**, da s **premišljenimi ukrepi** prispeva k **pravičnemu in vključujočemu izobraževalnemu okolju**.



Analiza ankete

**Študenti s posebnimi potrebami, posebnimi pravicami
in študenti tujci na višjih strokovnih šolah**

mag. Branka Jarc Kovačič in Branka Balantič,
Šolski center Kranj, Višja strokovna šola

Hvala za pozornost.

